

Regels voor deregulering

Regels die algemene gelding hebben beogen een wenselijk gedrag af te dwingen. Veelal ter bescherming van een bepaald belang. Verkeersregels ter bescherming van de voetganger, regels in de inkomstenbelasting voor buitengewone lastenaftrek ter bescherming van de koopkracht van veelvuldig zieken, regels in het Cosmeticsbesluit ter bescherming van de huid voor hen die mooier willen lijken of blijven. Dergelijke regels zijn enerzijds zeer doelmatig: eenmaal vastgesteld, gelden zij, worden zij bekend geacht, hebben ze algemene werking. De rechtszekerheid is groot, het beschermde belang goed verzekerd als we het vergelijken met een situatie waarin de zaak niet zou zijn geregeld.

Inmiddels zijn we collectief tot het inzicht gekomen dat er vele regels tot stand zijn gebracht die niet kunnen worden begrepen, slecht worden toegepast, nauwelijks worden afgedwongen. Daarmee is het beoogde belang slecht beschermd, en wat ernstiger is, het algemeen belang geschaad: want wat is slechter voor onze rechtsorde dan een voor ieder zichtbaar overtreden rechtsorde? Waar ligt de grens voor het proletarisch winkelen, door het rode licht rijden, belasting ontduiken, voor niks met de tram meerijsen?

Eén van de „grote operaties” van deze regering is de deregulering, mede gestart om het ondernemen van een overmaat aan regels te bevrijden, en bedoeld om een overmaat aan regels af te schaffen. Deregulering is niet eenvoudig: het is een proces van belangenafweging, precies als regulering, en derhalve een kostbaar besluitvormingsproces. Naarmate we hogere eisen stellen, rechtvaardiger proberen te handelen, althans op papier, meer rekening willen houden met allerlei specifieke omstandigheden, maken we meer, ingewikkelder, moeilijker regels. Wie zegt te willen dereguleren, dient de moed te hebben van die papieren rechtvaardigheid af te zien, in de wetenschap dat de praktijk anders toch proletarisch gedereguleerd wordt, en dus niet op basis van rechtvaardigheid. Daar toe dienen de regelgevers, ook onze volksvertegenwoordigers, belangstelling te krijgen voor de uitvoerbaarheid van de wetten.

Maar gelukkig zijn er ook enkele eenvoudige regels voor gedereguleerden.

De belangrijkste regel is uiteraard dat die wetten voorrang behoeven die voor zeer velen gelden. Het is niet toevallig dat de inkomstenbelasting al jaren lang tot wangedrocht is uitgeroepen, en met het jaar ingewikkelder wordt. De laatste tijd is dat vooral een gevolg van afweging tussen de belangen van emancipatie enerzijds en draagkrachtoverwegingen anderzijds. Een lusthof voor deregulering. Regels die slechts van belang zijn voor een beperkte groep, zijn veel minder kostbaar, eenvoudiger te handhaven. Al kan men er ook lang over stoeien, zoals jaren gebeurde over de vraag of in het kader van de Warenwet kwark voor 83,84 dan wel 85% uit water mag bestaan. Er zijn echter maar enkele kwarkproducenten, en die zijn best in staat de regels van het Kwarkbesluit te kennen en na te volgen.

Uiteraard is ook het geregelde belang essentieel. In het u vast bekende Besluit op de heem en/of erfgronden is voor op een erf gehouden honden geregeld, de hoogte van de hokvloer boven de grond, de afmeting van de ren, alsook het gebod dat er steeds vers drinkwater moet zijn. Opsporingsbevoegdheid voor de gemeente-ambtenaar ligt gelukkig ook vast. Nu, ook al is dit alles niet eenvoudig na te gaan, het geregelde belang is van ondergeschikte aard. Deregulering van dergelijke maatregelen kost veel meer besluitvormingstijd dan het aan maatschappelijke baten zal opleveren. Zeer geschikt voor deregulering zijn allerlei detaillistische maatregelen, die uitgaan van de gedachte dat de mens geheel zonder eigen gedachten is. Zo heeft er een ontwerp algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van de Kampeerwet bestaan, die regelde „voorts wordt vanwege de (kampeer-)houder op duidelijke wijze aangegeven, waar zich een telefoon bevindt, waarvan kampeers gebruik mogen maken”. Wanneer de regelgever zo ver wil gaan, dan vindt hij (m/v) deregulering uiteraard zeer gevaarlijk: niets kan immers aan een ander worden overgelaten. Mocht u menen dat dit een met moeite gezocht voorbeeld vormt, dan biedt ik u nog één extra aan: de

hoofdinspecteur van de vee-artsenijkunde heeft in een mooie circulaire over ritueel slachten de slachthuisdirecteuren niet alleen gewezen op de noodzaak van een zeer scherp mes en andere lugubere details, maar tevens op het feit dat zij parkeer-ruimte ter beschikking dienden te stellen van hen die gaarne ritueel slachten, alsook dat zij de openingsuren bekend dienden te maken. Hier past slechts een ogenblik stilte. Over slagers gesproken, in de Verenigde Staten dienen zij gladde tegels op de werkvloer te leggen ter voorkoming van onhygiënische bacteriënvorming, en geribbelde tegels opdat zij niet uitglijden. Elkaar tegensprekende regelgeving behoeft niet te worden gedereguleerd, dat is meegenomen.

Een minder eenvoudige groep regels zijn die voorschriften die het verboden gedrag eigenlijk niet onmogelijk willen maken, doch de verantwoording voor eventuele nare gevolgen willen afschuiven. Zo is het in bijna elk zwembad verboden hard te lopen, te schreeuwen, of langs de rand te duiken, en in bijna elk zwembad gebeurt het dagelijks. Vloeit er echter een ongeluk voort uit dit gedrag, dan was het verboden, en kan het de badmeester (m/v) niet worden verweten. In feite aanvaarden we dan dat de verantwoordelijken bepalen wanneer de regels wel en wanneer zij niet behoeven te worden gehandhaafd. Deregulering lijkt dus overbodig.

Geheel achterhaalde of per abuis niet afgestraft regels dienen uiteraard ook niet te worden gedereguleerd: zij hinderen niemand en vormen zelfs soms kleine bestuurlijke monumentjes. Zo is het in één onzer gemeenten „verboden aan schaatsenrijders, die elkaar op openbare ijsbanen tegenkomen, anders dan rechts uit te wijken, en die anderen van achterop willen voorbij rijden, anders dan links voorbij te rijden”. In een andere gemeente is het verboden grafkransen te laten verdorren: deze kunnen, op kosten van de grafeigenaar, door de gemeente worden verwijderd.

Er zijn velen nu reeds pessimistisch over de resultaten van de dereguleringsoperatie. Ten onrechte, dunkt me. Wie decennia achtereen geleefd en geregeld heeft in de veronderstelling dat de werkelijkheid zich naar het papier richtte, is niet in een enkel jaar genezen. Onze volksvertegenwoordigers zullen in het bijzonder moeten worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor een uitvoerbare regelgeving. Als de nieuwe regels nu maar uitvoerbaar blijken, dan is er al veel gewonnen. Het is een troost dat we onnodige, door niemand gekende of toegepaste regels straffeloos kunnen laten bestaan.

Berg